

Fookuses on kommunikatsioonipuue

Marika Padrik

Toila

11.05.17.

Mis mõjutab teaduse tegemist logopeedias?

- Praktiline vajadus rakendusuuringute järele:
logopeedi töö efektiivsus ja usaldusväärsus

- Keeltevahelised erinevused

Kes teeb teadusuuringuid eesti keeles?

Keeltevaheline võrdlus

Eesti-vene kakskeelsus

- Andmete kogumise eripära
- Kvantitatiiv-kvalitatiivsed uuringud

Rahastus 2013-2016

- Projekt 2014 – 2016 *Vahendite loomine ja kohandamine eelkooliealiste laste arengu hindamiseks*

Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) toetuste programm

"Riskilapsed ja –noored“ → **3-4-aastaste laste kõne test**

- HTM ning Eesti Logopeedide Ühingu vaheline koostööleping nr. 10-10/1035 → **5-6-aastaste eesti laste kõne test**

Koostöö

- TÜ arstiteaduskonnaga (2 doktoranti; dr Pille Taba, dr Triin Jagomägi),
- TLÜ-ga (prof Aaro Toomela)
- TÜ psühholoogiainstituudiga (prof Tiia Tulviste uurimisrühm)
- TÜ eesti keele ja üldkeeleteaduse instituut

TAT suund 1: Laste kõne hindamine (vahendid, normid)

Koostatud 2 standardiseeritud
originaaltesti vanustele 3-4 ja 5-6.

TARTU ÜLIKOOL

5-6-a laste kõne test

Koostajad:

Marika Padrik

Merit Hallap

Margit Aid

Raili Mäll

Valminud HTM ja ELÜ koostöös

Kirjastus Studium

2013

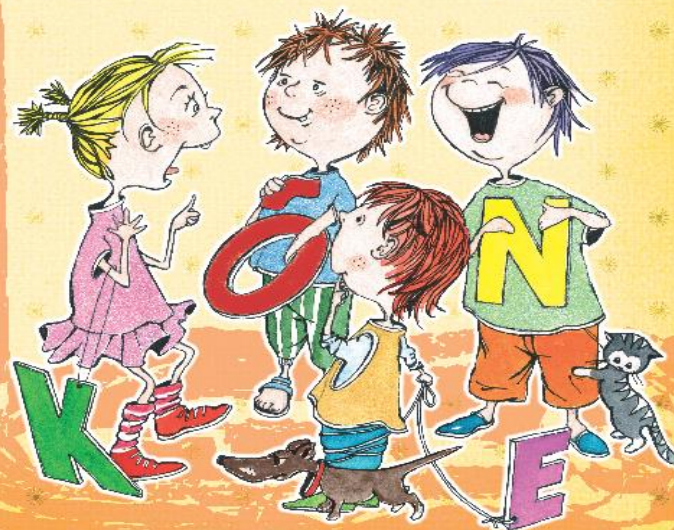

TARTU ÜLIKOOOL

Tartu Ülikool
Eesti Logopeedide Ühing

5-6-AASTASTE LASTE KÕNE TEST

Koostanud
Marika Padrik • Merit Hallap
Margit Aid • Raili Mäll

ISBN 978-9949-5060-5-7

9 789949 506057

Kuidas valmis?

Aeg: 2006 - 2013

I etapp: piloottesti väljatöötamine ja läbiviimine: ülesannete valik, katsetamine, ekspertide kaasamine, 30 5-a+ 30 6-a.

II etapp: lõpliku testivariandi väljatöötamine ja andmete kogumine
Kodeerimissüsteemi väljatöötamine; 308 5-a, 396 6-a, kontrollrühm
63 alakõnega last.

III etapp: andmete analüüs ja testi standardiseerimine → valiidsuse
ja reliaabluse näitajate kontrollimine → testinormide väljatöötamine
ja kontrollimine

IV etapp: testi käsiraamatu koostamine.

Valiidsuse näitajad

Sisu:

- ülesanded originaalsed;
- eeskujud *Reynell'i* test, *PEP-R*, *Heidelberger Sprachentwicklungstest*, *Marburger Sprachverständnistest für Kinder*;
- aluseks Eestis tehtud teadustööd laste, sh HEV laste kõne arengu kohta.
- arvestatud eesti keele spetsiifikat:

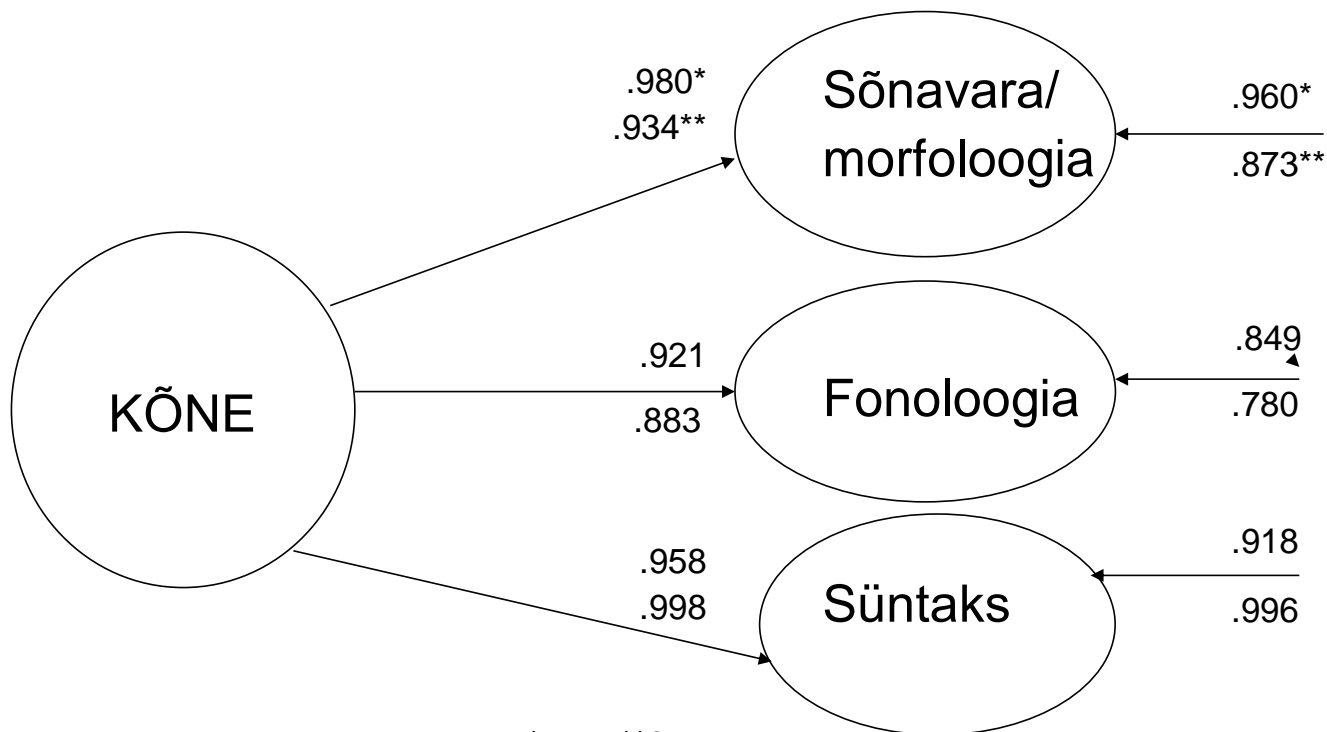
hääldamine –välteridade kordamine

morfoloogia - tüve- ja lõpuvariandid (kasutamine, õigsuse äratundmine)

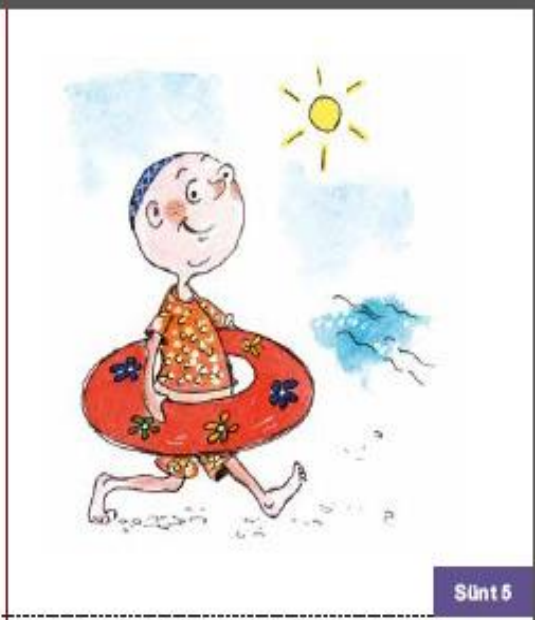
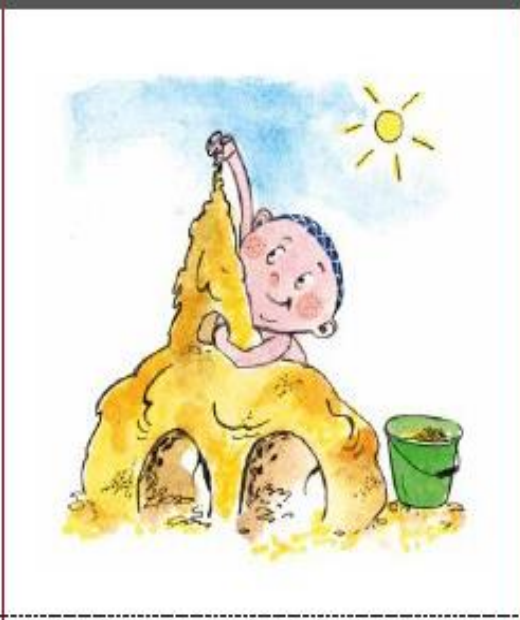
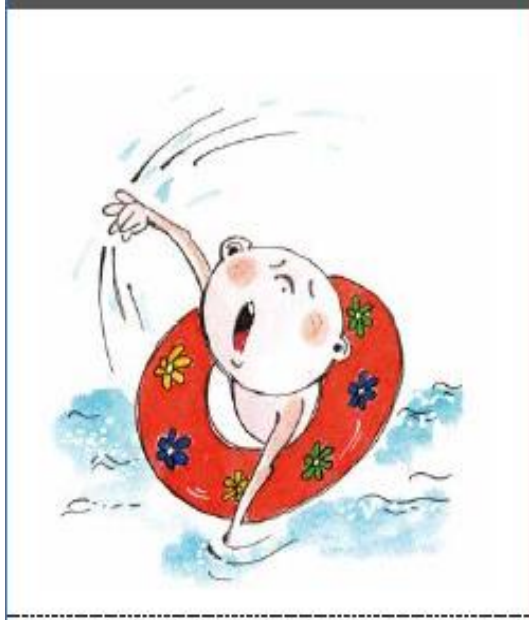
sõnamoodustus – liitsõnamoodustus+tuletamine

sõnavara – tagasõnade kasutamine

Kõnetesti konstruktide faktorstruktuur

*5-a.; **6-a.

3-4-aastaste laste kõne test

Autorid: Merit Hallap, Marika Padrik, Signe Raudik

Kunstnik Vilve Aavik-Vadi

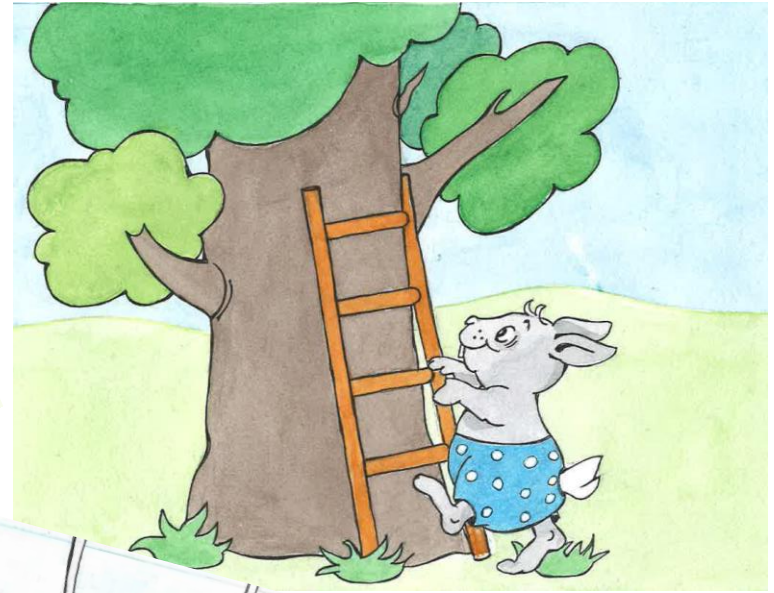
- Piirkondlikud koordinaatorid
- Tudengid
- Mänguasjad Miljon Miksi OÜ

(ilmumas)

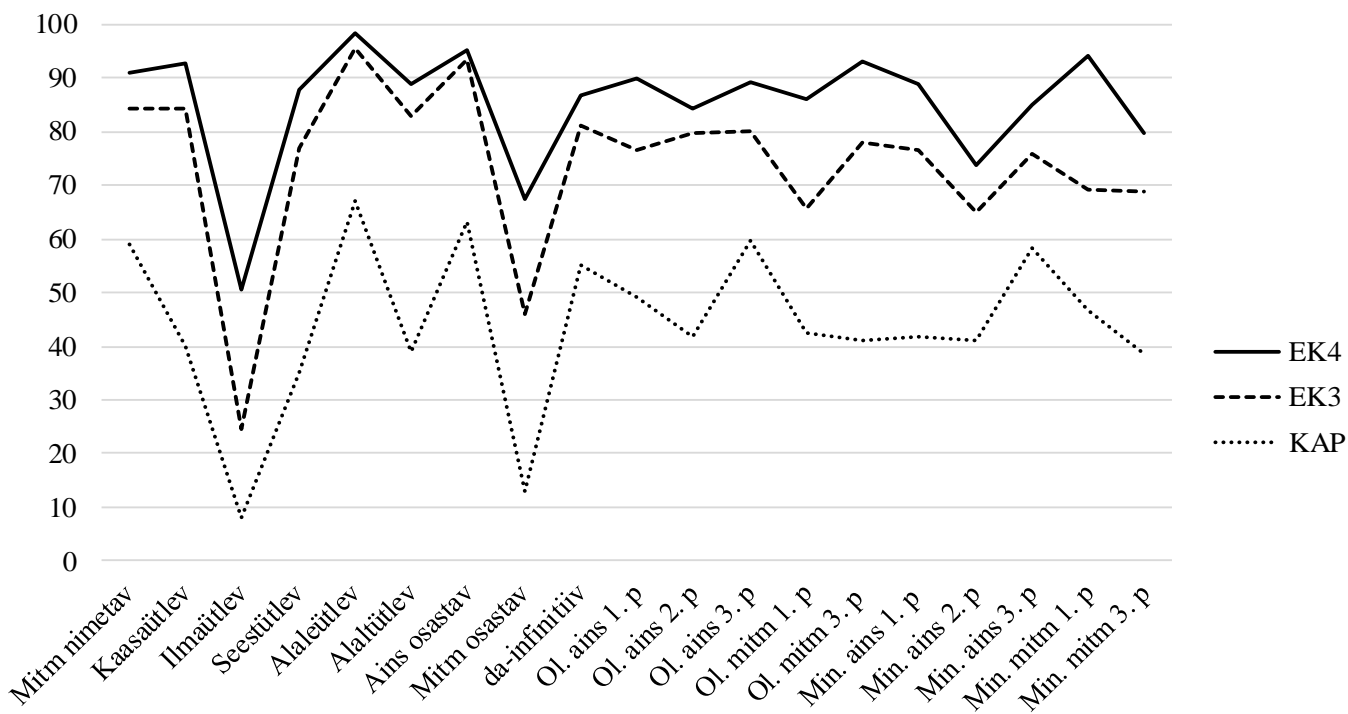
-
- ❑ Sõeltest (standardiseeritud).
 - ❑ Originaalülesanded (eeskujuks: Kettu-test, Reynell'i test, Heidelberger Sprachentwicklungstest).
 - ❑ Eakohase kõnearenguga lapsed:
 - 2a 11k – 3a 5k (3-a rühm) – 231 last
 - 3a 6k – 4a 5k (4-a rühm) – 266 last
 - ❑ Kontrollrühm:
 - kõnearengu mahajäämusega 3-4-aastased lapsed – 85 last

TAT suund 2: Eesti laste kõne areng; mitte-eakohase arengu tunnused ja trajektoor

Tulemused:

- **3- ja 4-aastased erinevad** oluliselt grammatilise profiili poolest.
- **4-a valdavad** keelesüsteemi uuritud oskuste ja keelendite piires
- Domineerivad morfeemide asendusvead, mitte ärajätt – **erinevus inglise keelest**
- **Lausete järelekordamine** – hea diganostilise väärtusega ülesanne - näitab keeletöötlusvõimet

Tulemused - KAP

- KAP laste grammatiline profiil järgib EK laste oma, **sarnasus noorematega**
- 3-a KAP lastel puudub veel baaslause – **erinevus EK-st**
- Piiratud lauseloomeoskus mõjutab morfoloogia omandamist (**seos oluline**)
- Tegusõnamorfoloogia ei valmista raskusi võrreldes käändsõnamorfoloogiaga (**erinevus inglise keelest**)

TAT suund 3: ajukahjustusest tingitud kommunikatsioonipuuded täiskasvanutel (Nursi, Taba, Toomela, Padrik)

Taust: puuduvad eesti keele baasil tehtud uuringud;
neurodegeneratiivsete haigustega pole tegeldud

Eesmärk:

- selgitada komm puuete teke, olemus, kulg erinevate KNS haiguste korral (insult, tuumor, neurodegeneratiivsed haigused)

Tulemus: hindamismetoodika, sümptomaatika eesti keeles, väljund teraapiasse

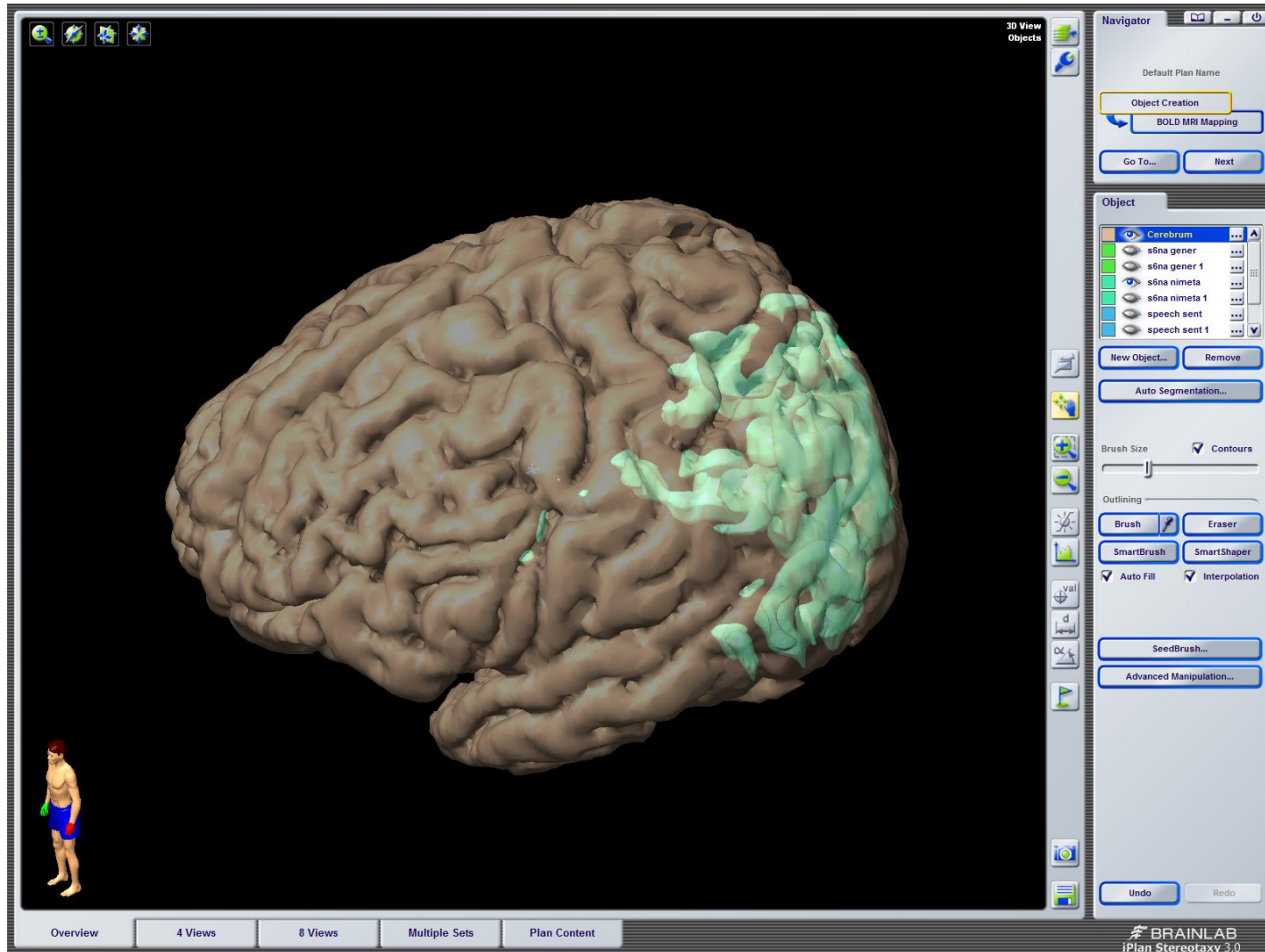

Uurimismetoodika

- **Radioloogiliste ajutegevuse hindamise meetodite (fMRT) tulemuste seostamine kortikaalsete funktsioonide hindamise komplekstesti tulemustega**

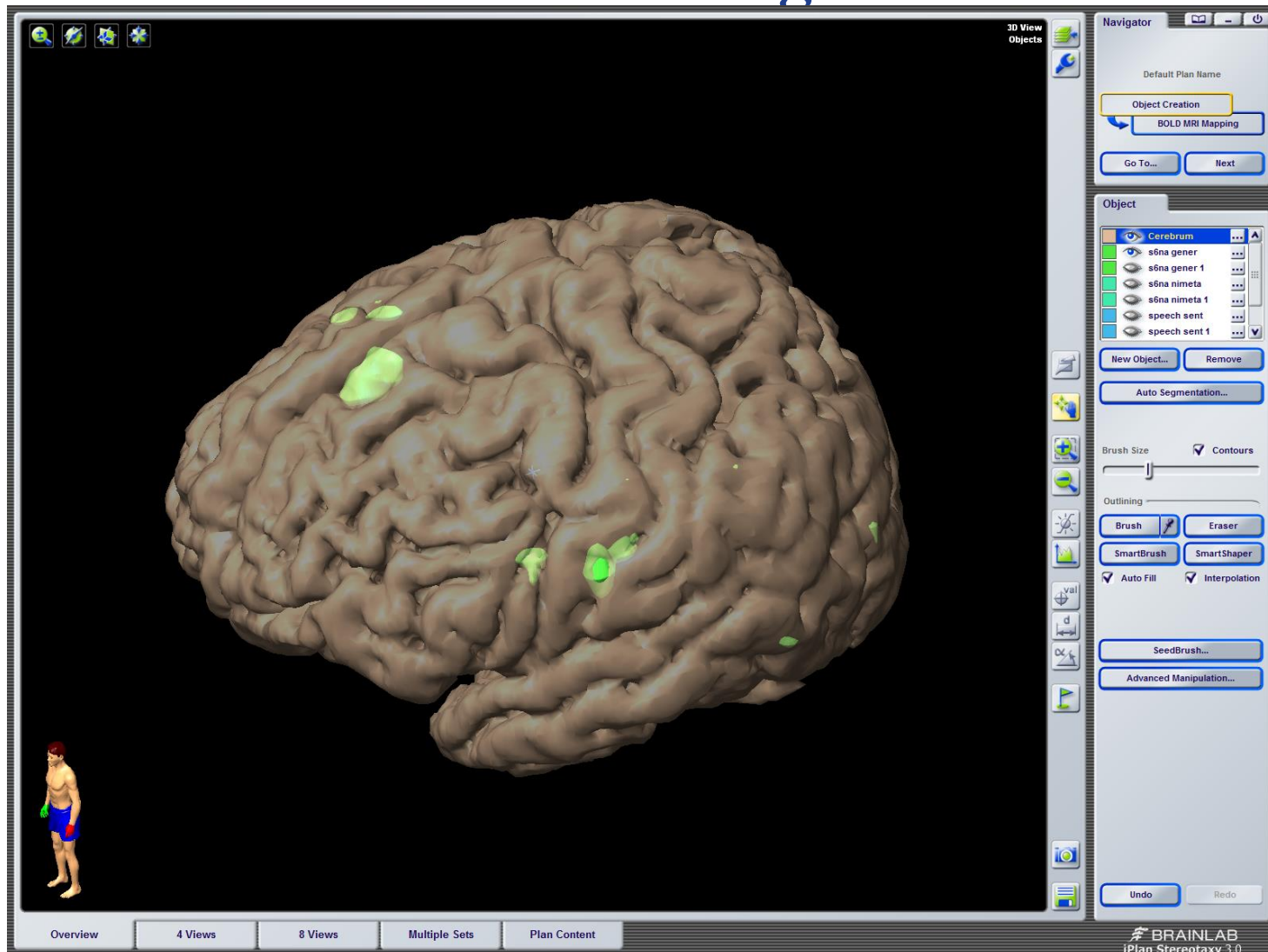
Kirjaliku kirjelduse põhjal sõna nimetamine

Nt. jook, mida saab juua – piim

Sõnade tähenduse genereerimine

Nt. telefon – mida sellega teha saab?

TAT suund 4: huule- ja/või suulaelõhedega laste kõne (L.Lehes, M.Padrik)

- Eestikeelse testmaterjali väljatöötamine kõne **nasaleerituse** hindamiseks.
- Normaalne nähtus kõnes: nasaleeritus – **objektiivne/instrumentaalne hindamine.**
- Mis on norm, kust algab häire?
- Patoloogiline nähtus – **nasaalsus kõnes – subjektiivne/pertseptiivne hindamine**

Nasomeetriline uuring=nasaleerituse astme määramine

Videonasofarüingolarüingoskoopiline (VNFL) uuring (endoskoopiline uuring)

Tulemused

- Olemas nasaleerituse normid eesti keeles
- Välja töötatud eesti keele fonoloogiale baseeruv testmaterjal

- Näiteid lausetest:

Oraalsed: Sassil on soojad sussid.

Nasaalsed: Emma mummuline kann.

Oronasaalsed: Epu valge tutimüts.

- Olemas esmased näitajad HSL lastel avalduvast häälepuudest.

TAT suund 5: Kakskeelsete laste keelelised oskused (M.Hallap)

Eesmärk: kirjeldada 3-4a SIM KK laste keelelisi oskusi (et eristada EK ja KAP lapsi)

Tulemus: 3-4 a laste kõnetesti ülesannete alusel on SIM 3 ja SIM 4 laste tulemused kõikides uuritavates valdkondades oluliselt erinevad eakaaslaste tulemustest (sarnanevad KAP laste tulemustele)

- **Eesmärk:** selgitada SUK KK laste jutustamisoskuse erijooned (vrdl ÜK lastega) - aluseks laste keelelise arengu, koolivalmiduse (valmidus eesti keeles õppimiseks) hindamiseks ja keeleliste oskuste arendamiseks
- **Tulemus:** eristuvad jutustuste mikrostruktuuri tunnuste alusel: morfoloogiavead, lausungite keerukus ja õigsus.

Teadustöö suund 6: Keelepuude tuvastamine kakskeelsetel lastel

(M.Hallap, M.Padrik)

Eesmärk: selgitada tunnused ja viisid, mille alusel on võimalik eristada KK keelepuudega last

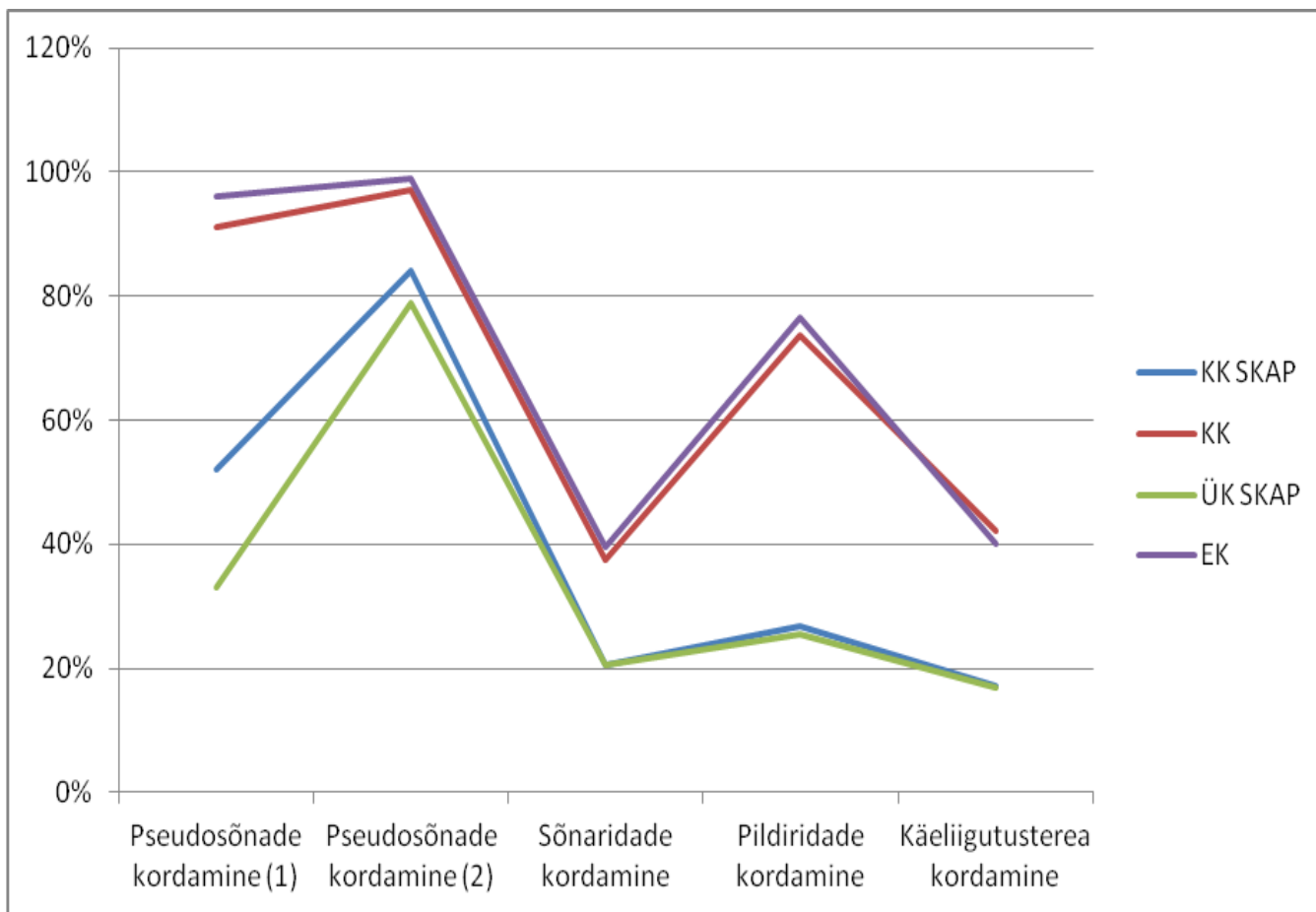
Probleem: ÜK keelepuudega ja KK eakohase arenguga laste keelelised oskused on sarnased

Järeldus: ei saa kasutada ainult ÜK lastele mõeldud teste, sest tulemus võib olla KK laps = keelepuudega laps

KK lapse konearengu hindamine

- Hinnata keele töötlemisvõimet (kognitiivsed protsessid)
- Hinnata mittekeelelisi kognitiivseid protsesse
- Kasutada dünaamilist hindamist
- Tulemus (Leljavina, 2017): KK EK lapsed õpivad 4 tunni jooksul 4 sõna ja oskus säilib ka 2 nädala pärast; SKAP ei omanda.

Raja, Rants, 2013; juh M. Hallap

Teadustoo plaanid (uued suunad)

- ATH ja ASH laste kommunikatiivsed ja keelelised oskused: hindamine, arendamine
- Õpetaja/logopeedi/eripedagoogi suhtlemine õppeolukorras
- Testinormide väljatöötamine kakskeelsete laste jaoks

- Hallap, M., Padrik, M., Raudik, S. (2014). Käänevormide kasutusoskus eakohase arenguga vene-eesti kakskeelsetel ning spetsiifilise kõnearengu puudega ükskeelsetel lastel. Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat, 73–90.
- Padrik, M., Hallap, M., Raudik, S. (2016). 3-4-aastaste eesti laste kõne grammatiline profiil. Eesti Haridusteaduste Ajakiri, 5 (1), 30–59.
- -
- Padrik, M., Hallap, M. (toim)(2016). Kommunikatsioonipuuded lastel ja täiskasvanutel: märkamine, hindamine ja teraapia. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Mäesaar, K., Padrik, M., Hallap, M. (2011). Assessment of the Coherence of Preschool Children's Picture-Elicited Narratives. In: Mikk, J., Veisson, M., Luik, P. (Ed). Preschool and primary education. Estonian studies in education (42–58). Peter Lang Verlag.

- Täna kuulamast!